

ROZDZIAŁ X

DZIAŁALNOŚĆ WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W WARSZAWIE

1. WSTĘP

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, działający na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.) oraz Statutu, nadanego przez Zarząd Województwa Mazowieckiego, wspiera realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska i zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju na terenie Mazowsza.

W 2004 r. - podobnie jak w latach ubiegłych - środki finansowe Funduszu wydatkowane były na realizację celów określonych ustawowo, zgodnie z obowiązującymi „Zasadami udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków WFOŚiGW w Warszawie”, kryteriami wyboru przedsięwzięć, listą przedsięwzięć priorytetowych oraz planem finansowym i planem działalności (uchwalanymi corocznie przez Radę Nadzorczą WFOŚiGW). Preferowano przede wszystkim zadania przeznaczone do współfinansowania ze środków Unii Europejskiej oraz realizujące zobowiązania Polski wynikające z członkostwa w UE. Podstawowymi kryteriami oceny wniosków były: wielkość efektu ekologicznego, efektywność ekonomiczna (koszt całkowity, okres realizacji inwestycji, zbilansowanie źródeł finansowania, udział środków własnych itd.), uwarunkowania techniczne i jakościowe, zasięg terytorialny oraz wymogi formalne. Podczas kwalifikacji zadań do dofinansowania ze środków Funduszu pod uwagę brano również następujące czynniki: odzwierciedlenie zadania w polityce ekologicznej województwa, jak również w lokalnych i długookresowych programach ochrony środowiska; lokalizacja inwestycji w zakładach szczególnie uciążliwych dla środowiska lub na terenach cennych przyrodniczo; możliwość zastosowania dźwigni finansowej poprzez pobudzanie wykorzystania środków podmiotów gospodarczych, samorządów terytorialnych oraz gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; ograniczanie uciążliwości dla środowiska.

Zadania z zakresu ochrony środowiska, realizowane przez Fundusz w 2004 r., dotyczyły m.in.: proekologicznych działań inwestycyjnych i modernizacyjnych (budowa nowych i modernizacja istniejących oczyszczalni

ścieków, budowa sieci kanalizacji sanitarnej, inwestycje z zakresu gospodarki wodnej, w tym dotyczące ochrony przeciwpowodziowej oraz małej retencji wodnej, inwestycje w zakresie gospodarki odpadowej i ochrony ziemi, inwestycje dotyczące ograniczania i zapobiegania emisji zanieczyszczeń do powietrza, wykorzystanie energii odnawialnej, wdrażanie strategii „czystszych technologii”, edukacji ekologicznej i propagowania zasad zrównoważonego rozwoju, ochrony przyrody i zwiększania lesistości kraju, przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom oraz monitoringu środowiska.

Podstawowymi formami pomocy finansowej, stosowanymi przez Fundusz w 2004 r., były: niskooprocentowane pożyczki (z możliwością 90% udziału środków Funduszu w koszcie całkowitym zadania, jak również z możliwością uzyskania częściowego umorzenia - nawet do 50% kwoty zaciągniętej pożyczki - po spełnieniu niezbędnych warunków, określonych w ustawie Prawo ochrony środowiska oraz w „Zasadach...”) oraz pożyczki pomostowe, zapewniające finansowanie inwestycji do czasu otrzymania przez wnioskodawcę środków z Unii Europejskiej - niepodlegające umorzeniu; dotacje a także dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych. Minimalne oprocentowanie pożyczek dla gmin i powiatów wynosiło w 2004 r. - 3% w skali roku, a dla jednostek samorządu terytorialnego o najniższych wartościach wskaźnika dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca - 1,5%.

2. REALIZACJA PLANU FINANSOWEGO

2.1. Przychody

Łącznie w 2004 roku Fundusz uzyskał przychody wyższe od planowanych o **12 470 044 zł**, co w zasadniczej mierze było efektem wzrostu (o jednorazowym charakterze) wpływów z tytułu kar za nieprzestrzeganie przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska oraz nadwyżek z gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska.

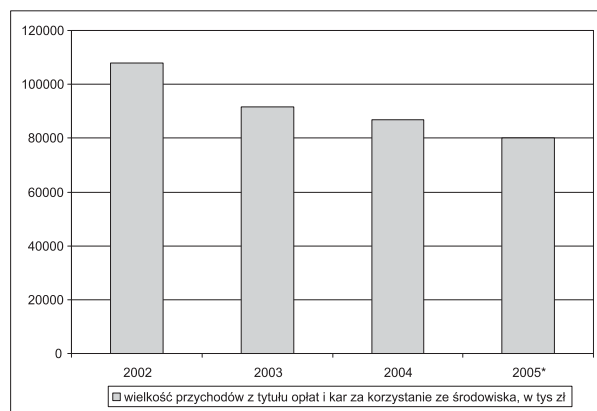
Przychody Funduszu w 2004 r. oraz wykonanie planu w tym zakresie ilustruje tabela 145.

Tabela 145. Przychody Wojewódzkiego Funduszu w Warszawie w 2004 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Plan 2004 r.	Wykonanie	
		(zł)	(%)	
	Przychody (1+2+3+4)	111 672 000	124 142 044	111,2
1.	Wpływy z tytułu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska	90 000 000	86 798 455	96,4
2.	Wpływy z tytułu kar za nieprzestrzeganie przepisów o ochronie środowiska	6 500 000	10 855 119	167,0
3.	Nadwyżki z gminnych i powiatowych foś	500 000	7 096 061	1419,2
4.	Pozostałe przychody	14 672 000	19 392 409	132,2
	- przychody z odsetek od pożyczek	10 000 000	12 488 849	124,9
	- przychody z oprocentowania papierów wartościowych i rachunków bankowych	4 500 000	6 408 422	142,4
	- przychody ze sprzedaży akcji i udziałów oraz dywidendy	22 000	7 589	36,4
	- przychody pozostałe	150 000	487 549	325,0

Istotnym elementem w ocenie sytuacji finansowej Funduszu jest utrzymująca się od kilku lat tendencja zmniejszania się wpływów z tytułu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, stanowiących zasadniczą pozycję w ogólnych przychodach Funduszu. Przychody z tytułu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, uzyskane w 2004 r., były niższe od przychodów otrzymanych przez Fundusz w 2003 roku - o 4,8 mln zł i aż o 21,1 mln zł - w porównaniu z 2002 r.

Wykres 82. Wielkość przychodów z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska (tys. zł)

*wielkość planowanych przychodów w 2005 r.

2.2. Struktura i realizacja wydatków

Wydatki Funduszu w 2004 r. oraz wykonanie planu w tym zakresie przedstawia tabela 146.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie osiągnął w 2004 r. zysk z działalności na poziomie **7 724 654,53 zł**.

Wartość aktywów Funduszu w 2004 roku wyniosła 453 933 031,49 zł i była wyższa od stanu na koniec 2003 roku o 6 838 663,61 zł, co oznacza wzrost o 1,53%. Najistotniejszą pozycję aktywów stanowią należności z tytułu udzielonych pożyczek. Na koniec 2004 r. osiągnęły one poziom 440 387 558,10 zł (wzrost o 111 259 039,90 zł, tj. o 33,8% - w stosunku do roku 2003).

Stan środków na rachunkach bankowych Funduszu na dzień 31.12.2004 r. wyniósł **5 990 193,88 zł**, z czego 3 926 231 zł stanowiło wartość lokat kaucyjnych, wpła-

canych przez wnioskodawców jako zabezpieczenia pożyczek (dla porównania - na koniec 2003 r. na kontach Funduszu znajdowało się 107 270 076,01 zł).

Wartość funduszu statutowego na dzień 31.12.2004 r. wynosiła 423 996 985,58 zł (wzrost o 4,7% w stosunku do 2003r.), stan funduszy własnych WFOŚiGW (łącznie wartość funduszu statutowego, funduszu rezerwowego oraz zysku) wyniósł 448 721 640,11 zł (wzrost o 1,75%).

Wydatki na ochronę środowiska

Łączna wartość pomocy udzielonej przez Fundusz w 2004 r. na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska wyniosła łącznie **334 652 053 zł**, tj. o 124 820 083 zł więcej niż w 2003 roku, z czego:

- w formie dotacji wypłacono 52 742 868 zł (w tym 1 515 781 zł - jako nagrody w konkursach, m.in. Mazowiecki Lider Ekologii),
- w formie pożyczek wypłacono 281 909 185 zł.

Na dopłaty do oprocentowania kredytów udzielonych przez Bank Ochrony Środowiska I/O Warszawa na realizację przedsięwzięć proekologicznych wydatkowano 652 284 zł (Bank udzielił w 2004 r. 7 kredytów z dopłatami Funduszu - na kwotę 3 810 423,70 zł).

Łączna kwota umorzeń pożyczek wyniosła 52 953 029 zł (o 16 102 589 zł więcej niż w 2003 roku). Podjęto 470 pozytywnych decyzji umorzeniowych (21 wniosków o umorzenie części pożyczki zostało rozparzonych negatywnie - z uwagi na niespełnienie przez pożyczkobiorców niezbędnych warunków określonych w ustawie, „Zasadach...” lub w umowach zawartych z wnioskodawcami).

Na dofinansowanie zadań realizowanych w ramach programu SAPARD Zarząd Funduszu przyznał w 2004 roku 188 pożyczek - na łączną kwotę 79 460 554 zł, w tym 86 pożyczek pomostowych (na kwotę 38 594 638 zł), podlegających refundacji ze środków UE.

Z tytułu zobowiązań wynikających z umów zawartych na dofinansowanie w formie pożyczek pomostowych w 2004 roku wypłacono kwotę 33 852 110 zł. Do końca 2004 roku beneficjenci zwrócili do Funduszu 12 757 216 zł. Z uwagi na trudności z regulowaniem płatności przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa pozostała kwota pożyczek pomostowych zostanie zwrócona w 2005 roku.

Wielkość wydatków Funduszu na finansowanie poszczególnych dziedzin ochrony środowiska w 2004 r. przedstawia tabela 147.

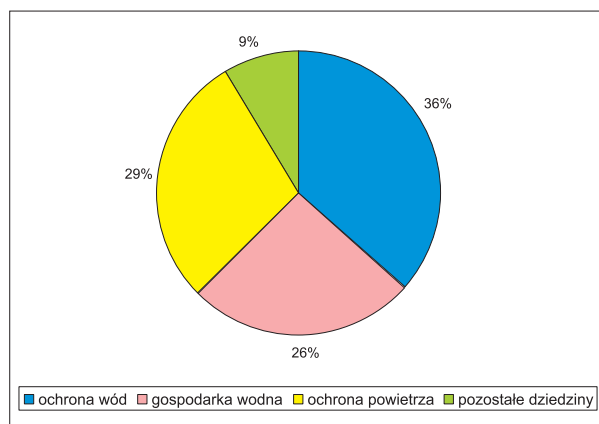
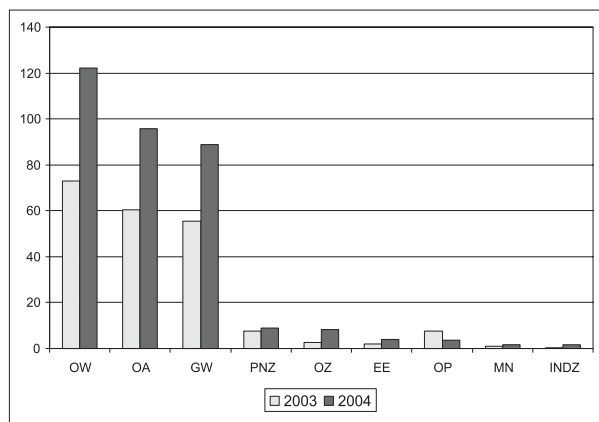
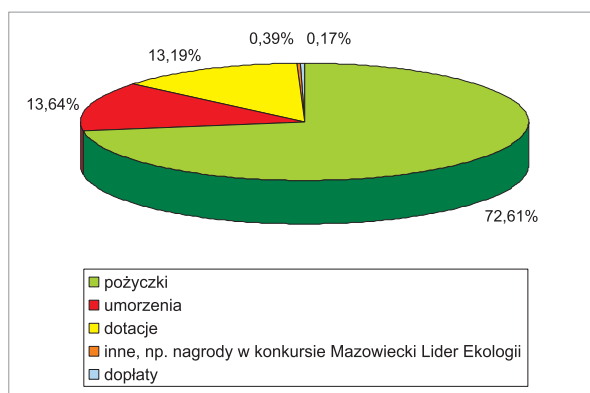
Tabela 146. Wydatki Wojewódzkiego Funduszu w Warszawie w 2004 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Plan 2004 r.	Wykonanie	
		(zł)		(%)
	Wydatki (1+2+3)	130 932 000	116 633 208	89,1
1.	Wydatki związane z działalnością statutową	119 022 000	106 348 182	89,4
	- dotacje	55 722 000	51 227 087	91,9
	- umorzenia	60 000 000	52 953 029	88,3
	- dopłaty do kredytów	1 500 000	652 285	43,5
	- inne wydatki (np. nagrody)	1 800 000	1 515 781	84,2
2.	Wydatki bieżące (własne)	11 630 000	10 069 207	86,6
2.1.	Koszty utrzymania RN, Zarządu i biura Funduszu	10 110 000	8 975 885	88,8
	- wynagrodzenia	6 100 000	5 651 580	92,7
	- pochodne od wynagrodzeń	1 150 000	870 176	75,7
	- pozostałe	2 860 000	2 454 129	85,8
2.2.	Koszty finansowe i pozostałe	1 520 000	1 093 322	71,9
	- odpisy aktualizujące wartość majątku	1 450 000	1 087 958	75,0
	- marża banków współpracujących	20 000	930	5,0
	- pozostałe	50 000	4 434	8,0
3.	Wydatki inwestycyjne własne	280 000	215 819	77,1

Tabela 147. Wydatki Wojewódzkiego Funduszu w Warszawie na finansowanie poszczególnych dziedzin ochrony środowiska w 2004 r. (zł)

Lp.	Ozn.	Dziedzina	Dotacje	Pożyczki	Suma
1.	OA	Ochrona powietrza	17 643 691	78 219 090	95 862 781
2.	OZ	Ochrona ziemi	1 899 048	6 308 754	8 207 802
3.	OW	Ochrona wód	9 782 552	112 381 971	122 164 523
4.	GW	Gospodarka wodna	8 472 395	80 288 821	88 761 216
5.	EE	Edukacja ekologiczna	3 963 023		3 963 023
6.	OP	Ochrona przyrody	3 386 679	155 019	3 541 698
7.	MN	Monitoring	1 649 832		1 649 832
8.	PNZ	Nadzwyczajne zagrożenia	4 429 867	4 555 530	8 985 397
9.	INDZ	Pozostałe	1 515 781		1 515 781
SUMA			52 742 868	281 909 185	334 652 053

Powyższe dane określają kwoty środków faktycznie wypłaconych w 2004 r. - na podstawie zobowiązań z lat poprzednich oraz umów zawartych w 2004 r. Są to dane w tzw. ujęciu kasowym. Nie uwzględniają wielkości wypłat, wynikających z umów, przewidzianych do realizacji na lata następne.

Wykres 83. Wydatki Funduszu w 2004 r. w podziale na dziedziny ochrony środowiska:**Wykres 84. Porównanie wysokości wydatków Funduszu w poszczególnych dziedzinach działalności w latach 2003 - 2004 (mln zł)****Wykres 85. Wydatki na finansowanie działalności statutowej Funduszu w 2004 r. - w podziale na poszczególne formy dofinansowania**

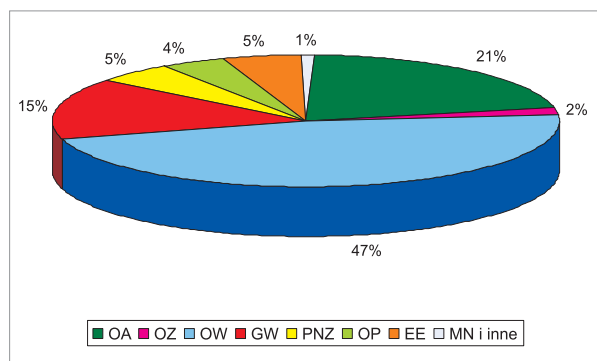
3. PODJĘTE DECYZJE I ZAWARTE UMOWY

W 2004 r. Zarząd Funduszu podjął łącznie 2 574 uchwały (o 476 więcej niż w 2003 r.), z czego 1 404 - w sprawie dofinansowania zadań proekologicznych (884 uchwały - w tym 10 negatywnych - dotyczyły dofinansowania w formie pożyczki, 520 - w tym 30 negatywnych - dotyczyły dofinansowania w formie dotacji). Do końca 2004 r. zawarto 2 114 umów (o 565 więcej niż w 2003 r. - wzrost o 36%), na łączną kwotę 408,1 mln zł (dwukrotnie wyższą niż w 2003 r., kiedy to łączna wartość podpisanych umów wyniosła 196,6 mln zł), w tym - 943 umowy pożyczek (na kwotę 351,1 mln zł) oraz 1 171 umów dotacji (na kwotę 57 mln zł).

Tabela 148. Liczba zawartych umów - w podziale na dziedziny działalności Funduszu

Dziedzina	Umowy pożyczek		Umowy dotacji		Aneksy
	liczba	kwota ^{*)} dofinansowania (zł)	liczba	kwota ^{*)} dofinansowania (w zł)	liczba
Ochrona powietrza (OA)	361	96 975 810,69	83	20 157 977,81	41
Ochrona ziemi (OZ)	26	8 403 792,17	7	1 779 048,14	5
Ochrona wód (OW)	256	157 624 632,09	747	9 545 570,27	93
Gospodarka wodna (GW)	267	82 757 840,01	49	8 316 590,91	48
Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom (PNZ)	23	4 124 078,00	86	4 705 481,23	7
Ochrona przyrody (OP)	2	155 019,00	74	5 165 446,65	6
Edukacja ekologiczna (EE)	0	0	103	4 137 839,42	2
Monitoring środowiska (MN)	0	0	5	1 683 675,22	0
ZPORR	6	709 457,00	0	0	0
Fundusz Spójności	2	374 108,00	0	0	0
Inne zadania (nagrody w konkursie Mazowiecki Lider Ekologii)	0	0	17	1 500 000,00	0
Ogółem	943	351 124 736,96	1 171	56 991 629,65	202

^{*)} nie uwzględniono aneksów do umów zwiększających bądź zmniejszających kwoty dofinansowania.

Wykres 86. Udział procentowy umów zawartych w 2004 r. - w podziale na dziedziny ochrony środowiska

4. REALIZACJA PLANU DZIAŁALNOŚCI

W zakresie **ochrony powietrza** - rozpatrzono pozytywnie 457 wniosków. Dotyczyły one m.in.: zmiany czynnika grzewczego, tj. likwidacji niskosprawnych kotłowni węglowych i instalacji kotłowni wydajniejszych, o mniejszej uciążliwości dla środowiska; termomodernizacji obiektów; kompleksowej gospodarki ciepłej, obejmującej modernizację źródła ciepła, połączoną z pracami zmierzającymi do zaoszczędzenia energii cieplnej oraz modernizacji sieci ciepłowniczej i węzłów ciepłowniczych. Zanotowano wzrost zainteresowania wnioskodawców realizacją zadań z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii (pomp ciepła, kolektory słoneczne i in.). Do nietypowych zadań, dofinansowanych przez Fundusz w zakresie ochrony powietrza, należą przedsięwzięcia związane z ograniczaniem uciążliwości powodowanych przez masową komunikację - WFOŚiGW wspiera eliminowanie przestarzałych technicznie pojaz-

dów komunikacji miejskiej i zastępowanie ich nowoczesnym taborem.

W zakresie **ochrony ziemi** - rozpatrzono pozytywnie 29 wniosków. W wydatkach na realizację zadań z ww. dziedziny zanotowano wyraźny wzrost w stosunku do roku ubiegłego, co jest niewątpliwie sukcesem, zwłaszcza na dotychczasowe trudności z realizacją planu wydatków w tej dziedzinie (wynikające ze specyfiki przedsięwzięć - ich realizacja spotyka się z protestami społecznymi, trudnościami z uregulowaniem statusu prawnego itd.). Wnioski o dofinansowanie z zakresu ochrony ziemi dotyczyły m.in. rozbudowy i modernizacji składowisk odpadów, rekultywacji starych wysypisk, wdrażania selektywnej zbiórki odpadów, zakupu specjalistycznych samochodów i pojemników do ich segregacji, utylizacji azbestu znajdującego się na drogach gminnych. Więcej - w porównaniu z poprzednim rokiem - realizowano zadań z zakresu segregacji odpadów oraz ich gospodarczego wykorzystania, mniej natomiast - zadań dotyczących rekultywacji oraz modernizacji i budowy nowoczesnych składowisk. Zadania dotyczące zakupu sprzętu do selektywnej zbiórki odpadów realizowane były w 2004 r. zarówno przez jednostki samorządowe jak i przedsiębiorstwa.

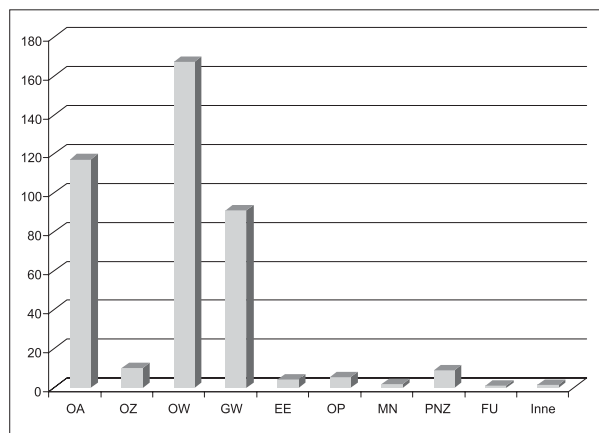
W zakresie **ochrony wód** - rozpatrzono pozytywnie 1132 wnioski. Wnioskodawcami były głównie samorządy lokalne oraz przedsiębiorstwa komunalne stanowiące w 100% własność jednostek samorządowych. Większość przedsięwzięć dotyczyła budowy kanalizacji sanitarnej do istniejących bądź nowobudowanych oczyszczalni ścieków, budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków oraz przedsięwzięć z zakresu gospodarki osadowej.

Dużym zainteresowaniem ze strony rolników indywidualnych cieszyło się wsparcie Funduszu udzielane na budowę płyt obornikowych wraz ze zbiornikami na gnojówkę, realizowanych w ramach „Programu ograniczania zanieczyszczeń środowiska składnikami nawozowymi

z produkcji zwierzęcej w województwie mazowieckim". Program ten jest finansowany na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Województwem Mazowieckim, Wojewodą Mazowieckim oraz Funduszem (w 2004 roku udzielono wsparcia dla 739 tego typu przedsięwzięć, dla porównania - w 2003 r. dofinansowano 629 zadań, a w 2002 r. - 387 zadań). Dużym zainteresowaniem ze strony jednostek samorządowych cieszyły się środki Funduszu przeznaczone na współfinansowanie przedsięwzięć przewidzianych do wsparcia z funduszy unijnych (25% wszystkich podpisanych przez Fundusz umów z zakresu ochrony wód dotyczyło współfinansowania zadań realizowanych w ramach programu SAPARD).

Wykres 87. Wielkość dofinansowania (dotacje i pożyczki) udzielonego na podstawie umów zawartych w 2004 r. - w podziale na dziedziny (mln zł)

W zakresie **gospodarki wodnej** - rozpatrzono pozytywnie 273 wnioski. Środki dotacyjne wydatkowane były przede wszystkim na zadania związane z małą retencją, budową i modernizacją obiektów hydrotechnicznych, regulacją i modernizacją rzek, a także ochroną przeciwpowodziową - realizowane przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych na podstawie porozumienia zawartego przez Fundusz z Województwem Mazowieckim.

Dofinansowaniem w formie pożyczek objęte były zadania dotyczące poprawy zaopatrzenia mieszkańców województwa mazowieckiego w wodę pitną (takie jak budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody oraz budowa sieci wodociągowych). Realizacja zadań dotyczących budowy sieci wodociągowych odbywała się pod warunkiem posiadania przez jednostkę samorządową dokumentu regulującego gospodarkę ściekową na danym terenie. Wnioskodawcami w przypadku inwestycji z powyższego zakresu były samorządy lokalne oraz przedsiębiorstwa komunalne stanowiące w 100 % własność jednostek samorządowych.

W zakresie **edukacji ekologicznej** - rozpatrzono pozytywnie 115 wniosków. Dotyczyły one m.in. dofinansowania programów edukacyjnych, akcji i imprez o charakterze edukacyjnym, konkursów ekologicznych, szkoleń i konferencji oraz wydawnictw ekologicznych. W porównaniu do lat ubiegłych w 2004 r. zanotowano wyraźny wzrost liczby zadań dotyczących budowy infrastruktury terenowej w miejscach cennych przyrodniczo oraz wyposażenia baz edukacyjnych. W większości przypadków podmiotami występującymi o dofinansowanie były parki krajobrazowe oraz jednostki samorządowe, a także organizacje ekologiczne.

Wśród zadań z zakresu edukacji ekologicznej, realizowanych przez Fundusz w 2004 r., istotną rolę odgrywały programy edukacyjne. Dofinansowano 32 zadania

tego typu. Na szczególną uwagę zasługuje łączący różnorodne formy edukacyjne program „*Sięgnij po słońce*” - program wykorzystania energii odnawialnej w społecznościach wiejskich metodą „*Zrób to sam*” - realizowany przez Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku oraz „*Pilotażowy program rozwoju rolnictwa ekologicznego na Mazowszu*”, mający na celu promowanie rolnictwa ekologicznego, realizowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego już trzeci rok z rzędu.

W ramach typu „akcje i imprezy edukacyjne” przyznano dofinansowanie do 7 zadań. Tradycyjnie największą imprezą okazał się „Dzień Ziemi”, a w jego ramach - dodatkowo dofinansowany - festyn „Zielone Mazowsze”, będący prezentacją parków krajobrazowych oraz kultury wybranych regionów Mazowsza. Innym ważnym z punktu widzenia zasięgu oddziaływania zadaniem była „IV Edycja Festiwalu Nauki w Siedlcach”, realizowana w 2004 roku po raz trzeci przez Akademię Podlaską.

W ramach kierunku „Edukacja ekologiczna” Fundusz nie ogranicza się do analizy wniosków i udzielania dofinansowania, lecz stara się także pełnić rolę inicjatora i współorganizatora różnych przedsięwzięć. Do największych przedsięwzięć tego typu należy - mający kilkuletnią tradycję - konkurs „Porządkujemy i odnawiamy las”.

W zakresie **ochrony przyrody** - rozpatrzono pozytywnie 101 wniosków; największą liczbę stanowiły wnioski z zakresu pielęgnacji zieleni. W dziedzinie ochrony przyrody realizowano również zadania z zakresu ochrony gatunkowej, zalesień oraz ochrony obszarowej. Na uwagę zasługują m. in. takie przedsięwzięcia jak: opracowywanie planów ochrony, program wykupu gruntów w KPN, program modernizacji opryskiwaczy polowych i sadowniczych, opracowywanie dokumentacji urządzania lasów.

W stosunku do roku ubiegłego zanotowano wyraźny spadek udziału zalesień w ogólnej liczbie realizowanych zadań, co związane jest m.in. z zaprzestaniem dotowania tego rodzaju przedsięwzięć w oparciu o ustawę z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia.

W zakresie **monitoringu środowiska** - rozpatrzono pozytywnie 4 wnioski. Dotyczyły one współfinansowania monitoringu środowiska naturalnego oraz wyposażenia w aparaturę, sprzęt kontrolno-pomiarowy i laboratoryjny. Głównym odbiorcą środków Funduszu jest WIOŚ.

W zakresie **przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom** - rozpatrzono pozytywnie 121 wniosków. Rok 2004 był kolejnym rokiem, w którym zanotowano wzrost finansowania zadań związanych z ochroną przeciwpożarową i ratownictwem ekologicznym. Pomimo zwiększonej skali dofinansowywania zakupów samochodów w formie dotacji utrzymywano również wysoki udział pożyczek w całości dofinansowania.

W 2004 r. zakupiono 52 samochody i dokonano modernizacji lub zabudowy podwozi dalszych 31. Utrzymano wysoki poziom dofinansowania zakupów nowego sprzętu - podobnie jak w roku poprzednim zakres rzeczowy tego typu zadań charakteryzował się dużą różnorodnością. Nowymi przedsięwzięciami, finansowanymi w formie dotacji, były zakupy agregatów oddymiających oraz skokochronów. Zanotowano - podobnie jak w roku poprzednim - duże zainteresowanie wnioskodawców pomocą w zakresie doposażenia jednostek straży pożarnych w sprzęt hydrauliczny. Mimo tendencji do ograniczania wysokości wsparcia dla wyposażenia ochrony osobistej strażaków - w 2004 roku zakupiono znaczną liczbę hełmów i ubrań ochronnych (wiązało się to z zapotrzebowaniem jednostek straży pożarnych na wymianę wyposażenia - w związku z koniecznością wypełnienia unijnych standardów).

5. EFEKT EKOLOGICZNY

W 2004 roku realizacja zadań, finansowanych przez Fundusz, pozwoliła na osiągnięcie następujących efektów ekologicznych (w rozbiu na poszczególne dziedziny działalności WFOŚiGW):

Ochrona powietrza

- uzyskano zmniejszenie emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego w ilościach - szacunkowo:

• dwutlenek siarki	963,19 ton/rok,
• dwutlenek azotu	290,83 ton/rok,
• tlenek węgla	1 997,93 ton/rok
• dwutlenek węgla	20 451,23 ton/rok,
• pył	745,93 ton/rok,
oraz	
- oszczędność energii cieplnej 296 197,58 GJ/rok,
- zmniejszenie zużycia energii elektrycznej 618,10 MWh/rok.

Ochrona ziemi

- stworzono możliwość do wprowadzenia w sposób zorganizowany odpadów do środowiska w ilości - 38 636,3 m³/rok,
- stworzono warunki do odzysku surowców wtórnych w ilości - 52 909,20 Mg/rok,
- przeprowadzono rekultywację - 4,83 ha,
- umożliwiono gospodarcze wykorzystanie odpadów w ilości - 27 180,00 Mg/rok,
- unieszkodliwiono azbest położony na gminnych drogach - na odcinku 3 075 m,
- umożliwiono utylizację odpadów niebezpiecznych w ilości - 9,96 m³/rok.

Ochrona wód

- wybudowano 204 895 mb sieci kanalizacyjnej,
- wykonano 4 793 przyłączy,
- uruchomiono 22 nowych lub zmodernizowanych oczyszczalni o ogólnej przepustowości 89 191 m³/dobę, uzyskując globalną redukcję zanieczyszczeń:
  - BZT₅ - 33 318 kg O₂/dobę,
  - ChZT - 83 075 kg O₂/dobę,
  - N_{ogólny} - 2 652 kg N/dobę,
  - P_{ogólny} - 722 kg P/dobę,
  - Zawiesina - 30 429 kg/dobę.

Gospodarka wodna

- wybudowano i zmodernizowano 4 zbiorniki wodne o łącznej powierzchni lustra wody 3 354,9 ha i pojemności retencyjnej 821,5 tys. m³,
- wybudowano i zmodernizowano 18 budowli hydrotechnicznych,
- przeprowadzono modernizację i regulację rzek i cieków powierzchniowych na łącznym odcinku 25 876 mb,
- wybudowano i zmodernizowano wały przeciwpowodziowe na łącznej długości 2 900 mb,
- wybudowano 537 136,16 mb sieci wodociągowej,
- wykonano 3 842 przyłączy wodociągowych i stworzono możliwość podłączenia dla kolejnych 1 444 posesji,
- wybudowano lub zmodernizowano 16 stacji uzdatniania wody o ogólnej wydajności 1 142 m³/h.

Edukacja ekologiczna

- adaptowano (II etap) nową bazę edukacyjną Mazowieckiego i Chojnowskiego Parku Krajobrazowego (prace remontowo-budowlane oraz instalacyjne),
- powstał cykl audycji radiowych oraz kampania reklamy społecznej Przyroda dla Podlasia - około 300 000 potencjalnych słuchaczy,

- przeprowadzono 26 rozbudowanych programów edukacyjnych, w których udział wzięło 75 000 osób,
- przy współfinansowaniu Funduszu odbyły się 4 prestiżowe imprezy ekologiczne, w których uczestniczyło około 35 000 osób,
- zorganizowano 29 konkursów, w których udział wzięło około 45 000 osób i około 1 000 placówek oświatowych,
- przeszkolono około 400 osób podczas 4 konferencji i szkoleń,
- zbudowano, odtworzono lub doposażono 17 ścieżek edukacyjnych (głównie w terenach leśnych i leśno-łąkowych).

Ochrona przyrody

- wykonano plany ochrony 14 rezerwatów przyrody z terenu województwa mazowieckiego,
- opracowano plan ochrony przyrody Kozienickiego Parku Krajobrazowego,
- poddano renowacji i zabezpieczeniu 55 gniazd bociana białego,
- przeprowadzono pielęgnację ponad 400 pomników przyrody oraz ponad 1 500 drzew na terenach objętych ochroną konserwatorską,
- wykonano cyfrową mapę ochrony przyrody Mazowsza,
- zmodernizowano 1 095 opryskiwaczy polowych i sadowniczych,
- dofinansowano ochronę czynną w dwóch rezerwach przyrody,
- poddano renowacji i zabezpieczono 47 gniazd oraz prowadzono monitoring ponad 200 stanowisk lęgowych ptaków chronionych (w tym bociana czarnego, płomykówki, bielika in.), a także 60 zimowisk nietoperzy,
- w ramach programu ochrony i restytucji strzebli błotnej dokonano zakupu sprzętu laboratoryjnego oraz odczynników, pasz dla różnych stadiów rozwojowych strzebli,
- przeprowadzono monitoring znanych oraz dokonano poszukiwań nowych stanowisk strzebli, opracowano program ochrony na lata 2005 - 2015,
- w ramach zarybiania zbiornika wodnego na rzece Sonie w Nowym Mieście wypuszczono 2 218,8 kg materiału zarybieniowego,
- w ramach restytucji ryb łososiowatych i reofilnych karpiowatych w Skrwie Prawej wypuszczono 26 000 narybku pstrąga potokowego oraz świnki,
- w ramach czynnej ochrony płazów na terenie Nadleśnictwa Sarnaki wykonano 590 m płotków z folii oraz założono 34 pułapki chwytne,
- realizowano program ochrony kasztanowców przed szkodnikiem szrotówkiem kasztanowcowiaczkiem,
- zalesiono 82,78 ha gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej w oparciu o ustawę o lasach,
- zlikwidowano skutki huraganu na terenie gminy Leszno oraz powiatu wołomińskiego,
- odnowiono pożarzyska o powierzchni 134,65 ha,
- zakupiono 3 815 matek pszczelich, a także leki w celu poprawy zdrowotności rodzin pszczelich w województwie mazowieckim,
- wykonano uproszczone plany urządzeniowe lasów dla łącznej powierzchni 18 949,4ha w 13 powiatach,
- w ramach wzbogacenia krajobrazu oraz renowacji zabytkowych parków dokonano nasadzeń ponad 1 200 drzew oraz 10 000 krzewów i bylin.

Monitoring środowiska

- zakupiono aparaturę pomiarową i sprzęt laboratoryjny,
- prowadzono przez cały rok monitoring wód powierzchniowych, powietrza oraz hałasu komunikacyjnego.

Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska

- zakupiono 1 ciężki, 28 średnich i 24 lekkie samochody gaśnicze i ratownictwa chemiczno-ekologicznego,
- dokonano modernizacji bądź zabudowy specjalistycznej 31 samochodów oraz zakupiono znaczną ilość sprzętu pożarniczego i ratownictwa chemiczno-ekologicznego, w tym: węże pożarnicze (2 600 odcinków), motopompy (52 szt.), pompy pływające (22 szt.), agregaty oddymiające (23 szt.), skokochrony (9 szt.), zestawy hydrauliczne (9 szt.), sprężarki powietrza (3 szt.), zestaw poduszek pneumatycznych, namioty pneumatyczne (2 szt.), agregat prądowórczy i inne,
- zakupiono sprzęt ratunkowy do usuwania skutków powodzi, w tym pompy szlamowe (15 szt.), łódź oraz ponton do ratownictwa wodnego,
- dokonano zakupu specjalistycznego wyposażenia osobistego strażaków (w tym: aparaty powietrzne - 85 szt., ubrania żaroodporne - 31 szt., ubrania oraz sprzęt nurkowy dla dwóch komend) oraz podstawowego wyposażenia, wykorzystywanego podczas akcji ratunkowych (m.in.: 1 271 kompletów ubrań ochronnych, w tym 464 kompletów ubrań z tkaniny nomex i jej podobnych, spełniających wysokie normy bezpieczeństwa i trwałości oraz 811 hełmów bojowych).

6. FUNDUSZE POMOCOWE UNII EUROPEJSKIEJ

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Fundusz obowiązek prowadzenia gospodarki finansowej w sposób zapewniający maksymalne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej.

W 2004 roku zgodnie z wymogami Funduszu Spójności przyjęto *Podręcznik procedur wdrażania Funduszu Spójności w WFOŚiGW w Warszawie* oraz opracowano i udostępniono na stronie internetowej Funduszu informacje na temat możliwości pozyskiwania środków z Funduszu Spójności oraz innych funduszy unijnych. Zorganizowano liczne spotkania na obszarze całego województwa w celu przybliżenia potencjalnym beneficjentom możliwości wykorzystywania środków Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych, a także przedstawienia oferty pomocy ze strony WFOŚiGW.

NFOŚiGW przekazał WFOŚiGW szeroki zakres działań związanych z identyfikacją i przygotowaniem przedsięwzięć dla Funduszu Spójności, obejmujący udział w całym procesie identyfikacji i przygotowania projektów, aż do uzyskania pozytywnej decyzji Komisji Europejskiej. W 2004 prowadzono prace nad identyfikacją 12 przedsięwzięć do Funduszu Spójności oraz przygotowaniem 7 wniosków końcowych do Komisji Europejskiej. Opracowano i przekazano NFOŚiGW w sumie 142 raporty i opracowania dotyczące złożonych wniosków i materiałów. Wydział Funduszy Pomocowych uczestniczył w opracowaniu 4 ostatecznych wniosków do Funduszu Spójności, które w sierpniu 2004 zostały wysłane do Komisji Europejskiej, a w grudniu 2004 otrzymały pozytywne decyzje finansowe. Opiewają one na sumę około 139 mln EURO. Są to projekty:

- Modernizacja i rozbudowa systemu wodociągowo - kanalizacyjnego miasta Otwock,
- Modernizacja i rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków dla miasta Radom,
- Program uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej na terenie miasta i gminy Piaseczno,
- Gospodarka wodno - ściekowa na terenie Miasta i Gminy Grodzisk Mazowiecki.

Ponadto rozpatrzono 15 wystąpień o pożyczki na opracowanie dokumentacji i dofinansowanie realizacji przedsięwzięć przewidzianych do wsparcia z Funduszu Spójności i ZPORR.

7. ZAKOŃCZENIE

Analiza działalności Funduszu w ostatnich latach wskazuje, że od 1999 roku corocznie wzrasta poziom wydatków na zadania z zakresu ochrony środowiska, jak również liczba zawieranych umów. W roku 2004 ten wzrost był szczególnie wyraźny - zawarto o 36,5 % więcej umów niż w roku poprzednim, a łączna kwota przyznanego ww. umowami dofinansowania była dwukrotnie wyższa. Wzrostowi poziomu dofinansowania w formie pożyczek i dotacji towarzyszył również wzrost zarówno liczby, jak i łącznej kwoty umorzonych pożyczek, a także wielkości dopłat do oprocentowania kredytów bankowych.

Podstawową formą dofinansowania Funduszu w 2004 r. - podobnie jak w latach ubiegłych - były pożyczki. Utrzymano dotychczasowe preferencje w zakresie proporcji dofinansowania udzielanego w poszczególnych dziedzinach działalności statutowej. Najwięcej środków wydatkowano na realizację zadań z zakresu ochrony wód i gospodarki wodnej oraz ochrony powietrza.

Największą grupę odbiorców pomocy finansowej WFOŚiGW, jak co roku, stanowiły jednostki samorządu terytorialnego. Jednym z najważniejszych elementów współpracy Funduszu z samorządami było tworzenie montażu finansowego dla inwestycji realizowanych z udziałem środków Unii Europejskiej.

W 2004 r. - podobnie jak w latach poprzednich - podpisano porozumienia z Wojewodą Mazowieckim oraz Województwem Mazowieckim - w sprawie finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska. Na podstawie *Porozumienia w sprawie ograniczania zanieczyszczeń środowiska składnikami nawozowymi z produkcji zwierzęcej w województwie mazowieckim na lata 2003-2006* dofinansowywano budowę płyt obornikowych wraz ze zbiornikami na gnojówkę. Realizowano liczne programy nastawione na osiągnięcie wybranych celów z dziedziny ochrony środowiska na Mazowszu (np. program wykupu gruntów w Kampinoskim Parku Narodowym, opracowywanie planów ochrony rezerwatów i parków krajobrazowych, program podnoszenia stanu wyposażenia sprzętowego jednostek straży pożarnych, itp.).

W 2004 r. podpisano również porozumienie w sprawie przedsięwzięcia pn. „Przebudowa istniejących wałów przeciwpowodziowych lewobrzeżnego odcinka rzeki Wisły w km 0+000 - 9+600, wstecznego lewobrzeżnego wału rzeki Jeziorki w km 0+000 - 5+650 oraz wstecznego prawobrzeżnego wału rzeki Jeziorki w km 0+718 - 1+018 i 4+780 - 5+330”, którego stronami - poza Funduszem - były: Samorząd Województwa Mazowieckiego, Miasto Stołeczne Warszawa oraz Gmina Konstancin Jeziorna.

Istotnym obszarem współpracy z Samorządem Województwa, jak również z NFOŚiGW oraz Ministerstwem Środowiska były też zagadnienia dotyczące realizacji przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

W celu zapewnienia większej dostępności środków WFOŚiGW - w 2004 r. kontynuowana była zapoczątkowana w latach ubiegłych akcja informacyjna nt. możliwości dofinansowania przedsięwzięć. Prowadzono również innego rodzaju działania promocyjne Funduszu, których przykładem jest konkurs „Mazowiecki Lider Ekologii”,

przeprowadzony z okazji 10 - lecia istnienia wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W konkursie udział wzięło 120 podmiotów szczebla gminnego, 21 podmiotów szczebla powiatowego oraz 8 organizacji pozarządowych. Pula nagród pieniężnych wyniosła 1,5 mln zł.

Polityka ekologiczna Funduszu w najbliższych latach zmierzać będzie do utrzymania zbliżonej do obecnej proporcji form dofinansowania, z zachowaniem dotychczasowej optymalizacji wykorzystania środków publicznych.

Podczas analizy i kwalifikacji wniosków istotne znaczenie mieć będzie wielkość efektu ekologicznego

i warunki techniczne oraz finansowe realizacji inwestycji, a także m.in. kompleksowość zastosowanych rozwiązań (preferowane będą inwestycje stanowiące element większej całości, kontynuujące poprzednio realizowane przedsięwzięcia). Analiza składanych do Funduszu wniosków w miarę możliwości uwzględniac będzie również znaczenie planowanych działań dla rozwiązywania problemów o charakterze społecznym.

Nadrzędnym kryterium wyboru inwestycji do dofinansowania utrzymana zostanie w Funduszu zasada realizacji - w pierwszej kolejności - zadań zmierzających do wypełnienia zobowiązań wynikających z członkostwa Polski w Unii Europejskiej.